

অসম সাহিত্য সভা

সাংস্কৃতি সন্মিলনৰ উদ্বোধকৰ ভাষণ

বসেশ্বৰ শইকীয়া বায়ন

অষ্টচত্বাবিংশ তিনিচুকীয়া অধিবেশন

৯ মে, ১৯৮১

জয়গুৰু শঙ্কৰ   সৰ্ব গুণাকৰ
জাকেৰি নাহিকে উপাম ।
তোহাৰি চৰণে   বেণুশত কোটি
বাৰেক কৰোহো প্ৰণাম ॥

○   ○   ○
বৈকুণ্ঠ প্ৰকাশে   হৰিনাম বসে
প্ৰেমে অমৃতৰ নদী ।
শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে   পাৰ ভাঙি দিলে
বহে ব্ৰহ্মাণ্ডক ভেদি ॥

সেইজনা মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱলৈ শত-
কোটি সেৱা জনাইছো । লগতে নৰকপী নাৰায়ণ স্বৰূপ সমূহ সাহিত্য
কলানুৰাগী বাইজলৈ শতকোটি সেৱা জনাইছো । অসম সাহিত্য সভা
সভাপতি সম্পাদক প্ৰমুখ্যে সাহিত্য সভাৰ কৰ্মকৰ্ত্তা সকল, অসম সাহিত্য
সভাৰ অষ্ট চত্বাৰিংশ সন্মিলনৰ অৰ্থাথনা সমিতিৰ সভাপতি সম্পাদক
প্ৰমুখ্যে কৰ্মকৰ্ত্তা সকললৈ আন্তৰিক শুভেচ্ছা আৰু অভিনন্দন জনাইছো ।

হে কলামোদী সুধীৰুন্দ !

অসম সাহিত্য সভাৰ দৰে অসমীয়া জাতিৰ এটা মহান পবিত্ৰ
জাতীয় অনুস্থানৰ সাংস্কৃতিক সন্মিলন উদ্বোধন কৰিবলৈ মোৰ দৰে
এজন নিঃকিন লোকক এনেহেন এটি মহান দায়িত্ব ভাৰ কিয় দিয়া
হ'ল মই বুজিব নোৱাৰিলো । মুখ হৈ পণ্ডিত বোলোৱা, বাওনা হৈ
চন্দ্ৰলৈ হাত মেলা, টিপচী হৈ সাগৰ শুহিবলৈ যোৱাৰ দৰে মোৰ
অৱস্থা হৈছে । তথাপি সাহিত্য সভাৰ আদেশ বুলি তাক সাদৰে
গ্ৰহণ কৰা হ'ল ।

হে সাহিত্য শিল্পানুৰাগী তিনিচুকীয়াবাসী বাইজ,

আপোনাগৰৰ তিনিচুকীয়াৰ লগত মোৰ আজিৰ নতুন চিনাকী নহয় ।
কবলৈ গলে এই তিনিচুকীয়াতেই ১৯৬৩ চনতে সত্ৰীয়া জীৱনৰ ইতি পেলাই
বাহিৰৰ জগতখনৰ লগত চিনাকী হোৱাৰ মোৰ সৌভাগ্য ঘটিছিল ।

সপ্তৰ ১৯৬০ চন মানত প্ৰাগজ্যোতি কলা পৰিষদত সত্ৰীয়া নৃত্য আৰু অসীয়া ভাৱনাৰ শিক্ষা দিবৰ বাবে তিনিচুকীয়ালৈ অহা হৈছিল। পিচত প্ৰাগজ্যোতি কলা পৰিষদৰ গুৰি বঠা ধৰা, দেবগাৱৰ শ্ৰীযতীন গোস্বামীৰ যত্নতেই তিনিচুকীয়া সাহিত্য সভাৰ ভৱনত প্ৰাগজ্যোতি কলা পৰিষদৰ শিক্ষা কেন্দ্ৰ আৰম্ভ কৰা হয়। আমি সত্ৰীয়া নৃত্যৰ শিক্ষাৰ ভাৰ লওঁ। পাচত সেই ভৱনতেই শঙ্কৰী ক'লা পৰিষদ প্ৰতিষ্ঠা কৰি, সত্ৰীয়া নৃত্য, গীত, বাদ্যৰ শিক্ষা দিয়া হয়। তিনিচুকীয়াত থকা কালত প্ৰাগজ্যোতি কলা পৰিষদত অসমৰ এজন মহান পুৰুষক লগ পোৱাৰ সৌভাগ্য হৈছিল। সেইজনা পুৰুষ হ'ল, অসমৰ ভাষা সংস্কৃতিৰ গুৰি ধৰোতা বিচক্ষণ বাজনৈতিক পুৰুষ স্বৰ্গীয় বিষ্ণুপ্ৰসাদ বাভা দেৱ। তিনিচুকীয়া চেনাই বাম হাইকুলৰ বঙ্গমঞ্চত সত্ৰীয়া নৃত্য আৰু মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ বিৰচিত অসীয়া ভাৱনা কল্পিনী হৰণ প্ৰদৰ্শন কৰা হৈছিল। পাচত ডুমডুমা আদি ঠাইতো প্ৰদৰ্শন কৰা হয়। পাচত আমি জৰুৰী কামত সত্ৰলৈ যাব লগা হ'ল। আৰু বাভা ককাইদেউও তেজপুৰলৈ গ'ল। তিনিচুকীয়াত থকা সময়ত যি কেইজন গুণী-জানী লোকে আমাক সহায়-সহযোগ আগবঢ়াইছিল, সেই সকলক এই শুভ-ক্ষণতেই সোঁৱৰণ কৰিছোঁ। লগতে তিনিচুকীয়া বাইজলৈকো আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা মূৰ দোৱাই সেৱা আগবঢ়াইছোঁ।

হে কলামোদী বাইজ,

অসম এখন প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্যৰে ভৰপূৰ মনোৰম ৰাজ্য। অসমৰ লোক সংস্কৃতি বৈশিষ্টপূৰ্ণ, মনোৰম। অসমত ভাৰতৰ সকলো প্ৰদেশৰ মানুহে বিভিন্ন পন্থা আৰু উপায় উলিয়াই যেনেকৈ জীৱন নিৰ্বাহ কৰি আছে, তেনেকৈয়ে ভাৰতৰ বিভিন্ন সংস্কৃতি ইয়াত মিলিত হৈছে। অসমত জাতি-উপজাতিৰ মিলিত হৈ একেডাল জৰীবে বান্ধ খাই যুগ-যুগ ধৰি অসমৰ বৈশিষ্ট আৰু সংহতি ৰক্ষা কৰি সংস্কৃতিৰ ডোলেৰে বান্ধ খাই আছে। বাৰিষাৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দৰে ভৰপূৰ লোক সংস্কৃতিয়ে ঘাইকৈ বিহু নৃত্য গীত, বড়ো নৃত্য গীত, মিচিং নৃত্য গীত, কাৰ্বি লোক নৃত্য গীত, ৰাভা নৃত্য গীত আৰু অসমৰ চাহ বনুৱাৰ নৃত্য গীত আদি বিভিন্ন জন গোষ্ঠীৰ মাজত প্ৰচলিত নৃত্য গীত সমূহে অসম ভৰি আছে। অসমত শাস্ত্ৰীয় যি বিধ নৃত্য পৰম আদৰৰ সেই নৃত্যৰ ধাৰা সৃষ্টি কৰিলে পঞ্চদশ শতিকাৰ শেষৰ ফালে অথবা ষোড়শ শতিকাৰ আদিভাগত মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে। অসমত

নব-বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ অনুস্থান সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰি, নিত্য নৈমিত্তিক পৰ্ব সমূহ পালনৰ কাৰ্যত নানান নৃত্য গীত বাদ্যৰ সৃষ্টি কৰে। গুৰু জনাই নব-বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ আন্দোলনৰ বিস্তাৰেৰে ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ প্ৰগদী জাতীয় নৃত্য গীতৰ অনুশীলনেৰে প্ৰগদী বা শাস্ত্ৰীয় নৃত্যগীত, বাদ্যৰ প্ৰবৰ্তন কৰে। মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱ স্থানীয় নৃত্য গীত বাদ্যৰ লগত সংযোগ ঘটাই, তেখেতলোকৰ অনুস্থান সত্ৰত এক নব্য ধাৰাৰ নৃত্য গীত বাদ্যৰ সৃষ্টি কৰে। সেই সত্ৰ সমূহত প্ৰচলিত এই নৃত্য গীত বাদ্যকেই সত্ৰীয়া নৃত্য বোলা হৈছে।

নৃত্যৰ উৎপত্তি

মনৰ মাজত আবিৰ্ভাব হোৱা, প্ৰকাশ ভগীয়েই হ'ল নৃত্য। নৃত্য প্ৰকৃতিৰ লগত ওতঃপ্ৰোতঃ ভাৱে জড়িত। যেনেকৈ মেঘৰ গৰ্জ্জন শুনি ময়ূৰীয়ে নাচে, বাজীকৰৰ পেপা বাদন শুনি সৰ্পই নাচে সেইদৰে মানুহেও অসচালনৰ মাধ্যমেৰে যি মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰে, সেয়েই হ'ল নৃত্য। কলা ৰূপত নৃত্যৰ উৎপত্তি ত্ৰেতা যুগৰ পৰাই আছে। নাট্য শাস্ত্ৰৰ মতে যেতিয়া সত্য যুগ শেষ হৈ ত্ৰেতা যুগ আৰম্ভ হয়, তেতিয়া যুগাই ঋক বেদৰ পৰা পাঠ্য উচ্চাৰণ আৰু বাৰ্তালাপ, যজুৰ বেদৰ পৰা অভিনয়, সাম বেদৰ পৰা গায়কী, আৰু অথৰ্ব বেদৰ পৰা ৰসভাৰ সংগ্ৰহ কৰি নাট্য বেদ ৰচনা কৰে। বুৰঞ্জীয়ে চুৰি গোৱাৰ দিনৰ পৰাই নৃত্য গীত বাদ্যই ধৰ্মৰ অঙ্গ ৰূপেই প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰি আহিছে। ভাৰত মুনিৰ সময়ৰ নৃত্য-গীত বাদ্যই ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত বিভিন্ন বৈশ-ভূষা, চাল-চলন অনুসাৰে ৰূপ লয়।

সত্ৰীয়া নৃত্য আৰু শাস্ত্ৰীয় নৃত্য

যুগৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে ক'লাৰো পৰিবৰ্তন ঘটে। ভাৰতবৰ্ষত বৰ্তমান চাৰিটি ধাৰাৰ নৃত্যশৈলীক শাস্ত্ৰীয় নৃত্য ৰূপে স্বীকৃত হৈছে। এই চাৰিটি শৈলী হৈছে, ভাৰত নাট্যম, কথাকলি, কথক, আৰু মণিপুৰী ৰাস নৃত্য। ডঃ মহেশ্বৰ নেওগদেৱৰ মতে, "এই চাৰিটি ধাৰাৰ নৃত্যই প্ৰথমতে শিক্ষিত সমাজৰ চকুত পৰি, শাস্ত্ৰীয় নৃত্য ৰূপে স্বীকৃতি লাভ কৰে। এনে ধৰণৰ স্বীকৃতিৰ পূৰ্বতে সমগ্ৰ ভাৰতৰ নৃত্য ধাৰাৰ জৰীপ কৰা হোৱা নাছিল। বা ভাৰতৰ দিনৰ পৰা আজিলৈকে ভাৰতীয় নৃত্যৰ ইতিহাসো অধ্যয়ন কৰা হোৱা নাছিল। গতিকে, এই চাৰিধাৰা নৃত্যতকৈয়ো পুৰণি নৃত্য কলাও ক'ৰাত পৰি ৰ'ল।

উদাহৰণ স্বৰূপে অষ্টাদশ শতিকাৰ পৰাহে মণিপুৰৰ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম আৰু বৈষ্ণৱ নৃত্যৰ কথা আমি পাও। কিন্তু অনন্তঃ ষোড়শ শতিকাৰ শঙ্কৰী বৈষ্ণৱ আন্দোলনৰ পৰা বৈ অহা সন্নীয়া নাচক স্বীকৃতি দিলো কতা?" এয়েই হ'ল পণ্ডিতসকলৰ মত। সন্নীয়া নৃত্যৰে শাস্ত্ৰীয় নৃত্য এই কথাৰ প্ৰতিপন্ন কৰিয়েই ভাৰতীয় সঙ্গীত নাটক একাডেমীয়ে ১৯৫৮ চনতেই স্বীকৃতি দি তেতিয়াৰ পৰাই প্ৰতি বছৰে সন্নীয়া নৃত্যবিদ ওজাক পুৰস্কৃত কৰি আহিছে। নাট্য শাস্ত্ৰত যেনেকৈ ১০৮ বিধ কৰণ আছে, আমাৰো সন্নীয়া নৃত্যত তেনেকৈ ৬৪ বিধ মাটি আখৰা আছে। নাচ শিক্ষা দিয়াৰ আগতে মাটি আখৰা শিক্ষা দিয়া হয়। কৰণত যেনেকৈ গ্ৰীবা ভঙ্গী, নেত্ৰ ভঙ্গী, অঙ্গহাৰ, কৰণ পদচালন আদিৰ শিক্ষা দিয়া হয়, আমাৰ মাটি আখৰাতো তেনেকৈ ওঁৰা, চতা, জলক, চলনা, যাঁতনি, খহকি, পাক আদি ৬৪ ভাগ মাটি আখৰাৰ শিক্ষা দিয়া হয়। কথক নাচৰ আৰম্ভ 'ঠাট'; আমাৰ সন্নীয়া নাচৰ আৰম্ভ হ'ল 'ওৰা'। ঠাটত যেনেকৈ ভাৱ ৰস প্ৰকাশ নেধায় আমাৰ সন্নীয়া নাচৰ ওৰাতো তেনেকৈ কোনো ভাৱ ৰস প্ৰকাশ নহয়। কথক নাচত যিবোৰ বোলৰ ওপৰত নৃত্য কৰা হয়; তাৰ ভিন্ন ভিন্ন নাম আছে। যেনে: পৰণ, টুকুৰা, গত, চক্ৰদাৰ ইত্যাদি। এই পৰণ বা টুকুৰা যিয়েই নহওক; এইবোৰ নৃত্যত কোনো ভাৱ প্ৰকাশ নহয়। আমাৰ সন্নীয়া নৃত্যতো খোলৰ বাজনাৰ ওপৰত নৃত্য কৰা হয়। এই বাজনা বিলাকৰ নাম সচাঁৱ, ভাওনী, গা-মান, চৌক, ঘাট আদি। এই বিলাকতো ভাৱ প্ৰকাশ কৰা নহয়। সন্নীয়া নৃত্যত অভিনয়, দৰ্পণৰ ব্যৱহাৰ থাকিলেও, ঘাইকৈ সৰত পোৱা শ্ৰীহস্ত মৃত্তাৱলীৰ হস্তৰ লগতহে মিল আছে। সৰত অৱশ্যে হস্তৰ নাম ব্যৱহাৰ নহয়। সৰত নিজস্বনামেৰেই ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সন্নীয়া নৃত্যত হস্ত মৃত্তাৱলী আৰু অভিনয় দৰ্পণৰ মতে ব্যৱহাৰ কৰা, কেইবিধমান হস্তৰ নাম হল, পতাক হস্ত, অলপদ্য হস্ত, পদ্যকোষ হস্ত, ত্ৰিপতাক হস্ত, মৃগশীৰ্ষ হস্ত, ভ্ৰমৰি হস্ত, চলন্ত মধুকৰ হস্ত, মুণ্ডিতক হস্ত, সৰ্পশিৰা হস্ত, কপোত হস্ত, অঞ্জলী হস্ত আদি। কথক নৃত্যত যেনেকৈ "ভাৱগত" নামৰ কবিতাত নৰ্ত্তকে ভাৱৰস প্ৰকাশ কৰে, আমাৰ সন্নীয়া নৃত্যতো তেনেদৰে শ্লোক আছে, অৱশ্যে তাক কবিতা বোলা নহয়। শ্লোক বুলিহে কোৱা হয়। কথক নৃত্যত যেনেকৈ গীতৰ আশ্ৰয়ত নৃত্য কৰি গীতৰ ভাৱ প্ৰদৰ্শন কৰি অভিনয় কৰে, তেনেকৈয়ে আমাৰ সন্নীয়া নৃত্যতো গীতৰ ওপৰত নৃত্য কৰা হয়। ইয়াক গীতৰ নাচ বুলি কোৱা হয়। আনহাতে সন্নীয়া

বিয়হীয়া ওজাপালী নৃত্যও সম্পূৰ্ণ শাস্ত্ৰীয় নৃত্য। এই নৃত্যত ৰাগ, শ্লোক, গীত, দিহা, থিয় পাতন, ৰাগ মালিতা, ৰাগ লক্ষণ, বানা, ধুৰা, বাদ্যথেয়ালী আদি ভাগত বিভক্ত। এই নৃত্যত ওজাই এই সকলো বিলাক গাই গাই বিভিন্ন হস্তেৰে এই বিলাকৰ ৰস ভাৱ প্ৰকাশ কৰি যায়। পালি সকলে হাতত খুটি তাল বজাই ওঁজাই গোৱা কথাবিলাক শলাগি গাই যায়। এই সন্নীয়া বিয়হীয়া ওজাপালী নৃত্য শাস্ত্ৰীয় নৃত্য তাত অলপো সন্দেহ নাই।

সন্নীয়া নৃত্যৰ ভাগ বহু আছে। প্ৰথম হ'ল নাদু ভঙ্গী নৃত্য, ইয়াৰ ভাগ দুটা। ৰামদানি আৰু গীতৰ নাচ। ঝুমুৰা নৃত্য, ইয়াৰ ৰামদানি চাৰিখনৰ গীতৰ এভাগ আৰু মেলা নাচ। চালি নাচৰ ৰামদানি আঠখন। গীতৰ ভাগ দুটা আৰু মেলা নাচ। ভোজন বাহাৰ নাচৰ ৰামদানি এখন আৰু গীতৰ নাচ। বৰ প্ৰবেশ নাচ কেৱল গীতৰেই নাচ কৰা হয়। বজ্জাঘৰীয়া চালিনাচৰ ৰামদানি চাৰিখন। গীতৰ নাচৰ সাত ভাগ আৰু মেলা নাচ। ইয়াৰ বাদেও ভাওনাৰ বিভিন্ন নৃত্য সমূহ, যেনে: সূত্ৰধাৰী নৃত্য, কৃষ্ণ বলভদ্ৰৰ নৃত্য, ৰাম-লক্ষ্মণৰ নৃত্য, কল্লিণী-সত্যভামাৰ নৃত্য, সীতা কনকাৱতীৰ আদি ভাৱ-ৰসৰ বিভিন্ন নৃত্য।

বড়গীত আৰু শাস্ত্ৰীয় সঙ্গীত

গুৰু দুজনাৰ দ্বাৰা সৃষ্টি কৰা বড়গীত, অক্ষীয়া ৰাগ গীত সমূহ যি শাস্ত্ৰীয় সঙ্গীত এই কথা বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিত ভঙ্গীৰে চালে প্ৰমাণ পোৱা যায়। উচ্চাঙ্গ সঙ্গীতত সাধাৰণতে দুটা ভাগ থাকে। এটি অনিবদ্ধ আৰু আনটি নিবদ্ধ। অনিবদ্ধ অংশত ৰাগৰ ব্যৱহাৰ হোৱা স্বৰ সমষ্টিতক বিভিন্ন কৌশলেৰে বিভিন্ন ৰূপত তালৰ ছন্দক আশ্ৰয় নকৰাকৈ ৰাগৰ ৰূপ প্ৰকাশ কৰে। আমাৰ গুৰু দুজনাৰ দ্বাৰা বিৰচিত বড়গীত আৰু অক্ষীয়া গীত সমূহতো দুটা ভাগ আছে। গীত গোৱাৰ আগতেই ৰাগ দিয়া বা ৰাগ টনা হয়। এই ৰাগ সমূহত 'ওবিন্দে ৰাম ৰাম, এ হৰি ৰাম ৰাম হৰি ৰাম ৰাম' আৰু 'তানা না হে ৰে ৰি এই নাথেন্ ৰি ৰি ৰি' আদি শব্দেৰে ৰাগ টনা বা গোৱা হয়। উচ্চাঙ্গ সঙ্গীতত এই ৰাগ দিয়া অংশক আলাপ বুলি কোৱা হয়। আমাৰ বড়গীত বা অক্ষীয়া গীতত ইয়াকে ৰাগ বুলি কোৱা হয়। আমাৰ বড়গীতৰ ৰাগ সমূহ গোৱাৰো সময় নিদিষ্ট কৰা আছে।

যেনে :- পূৰ্বৰ বাগ, দুৰ্বীয়াৰ বাগ, গধূলীৰ বাগ ইত্যাদি। বাগ গোৱাৰ সময়ৰ লগতে গীত গোৱাৰ সময়ো নিৰূপণ কৰা আছে। এতিয়া দেখা গ'ল, এই বড়গীতৰ বাগ সমূহ যে, সম্পূৰ্ণ ধ্ৰুপদী জাতীয় সীমাত, ইয়াত সন্দেহ কৰিব লগা একো নাই।

খোল আৰু তবলা

খোলৰ বাজনাৰ ক্ষেত্ৰতো বিজ্ঞান সন্মত ভাবে বিচাৰ কৰি চালে দেখা যায়, এই বাজনা সমূহৰ তবলাৰ বোলৰ দৰেই তাল, মাত্ৰা, লয়, জাতি আদি এইবিলাক গুণ আছে। এতিয়া কথা হ'ল; ইমান বিলাক শাস্ত্ৰ সন্মত গুণ থকা স্বত্বেও আমাৰ এই নৃত্য, গীত, বাদ্য কিয় নিজৰ বাজ্যতে বিশেষ স্থান পোৱা নাই? ইয়াৰ উত্তৰত সাহিত্যৰখী বেজবৰুৱা দেৱৰ কথাৰেই কব পাৰি, - 'আমি অসমীয়া নহওঁ' দুখীয়া কিহৰ দুখীয়া হম, সকলো আছিল সকলো আছে নুশুনো নলওঁ গম।' এইটোৱেই হৈছে আমাৰ অসমীয়া জাতি।

এটা কথা বিচাৰ কৰি চালে দেখা যায়, আমাৰ এই সত্ৰীয়া নৃত্য, গীত, বাদ্য কীৰ্ত্তন ঘৰত নাম প্ৰসঙ্গৰ লগৰ সেৱাৰ বস হৈয়েই আছে। সত্ৰৰ গোসাই ভকত সকলে, এই নৃত্য, গীত, বাদ্যক কাহানিও কলা বা সংস্কৃতি বুলি গ্ৰহণ কৰা নাই। তেখেত সকলে জীৱৰ মৃত্তি সাধনৰ বস্তু বুলিহে গ্ৰহণ কৰি আহিছে। উদাহৰণ স্বৰূপে শ্ৰীশ্ৰীকমলাবাৰী সত্ৰৰ ভকত সকলৰ কথাকেই কব পাৰি। আপোনালোক যিসকলে কমলাবাৰী সত্ৰত গৈ ভাদ্ৰ মাহৰ তিনি কীৰ্ত্তন চাইছে, তেখেতলোকে দেখিছে, কীৰ্ত্তনৰ দিনা ৰাতি ৩টা বজাত গায়ন বায়ন সকলে টুনী নৈত গা-ধুই আহি বৰ বৰ পাণ্ডৰি মাৰি মুগাৰ পাটৰ ধুতি পিন্ধি গাত চাদৰ লৈ ডেড়কুৰি জোৰা তাল, ডেড়কুৰিটা খোল লৈ কীৰ্ত্তন ঘৰত বৰ ধেমালী, ঘোষা ধেমালী বজাই তলৰ মাটি ওপৰ কৰিব লাগিছে। কীৰ্ত্তন ঘৰত দৰ্শক এটাও নাই। মাত্ৰ বৰ বৰ লোহাৰ গছা কেইটাত বস্তু জ্বলি আছে। গতিকে দেখা গ'ল, তেখেত লোকে ভক্তি বসহে পান কৰিছে। কলা বা সংস্কৃতিৰ বস পান কৰা নাই। এই ক্ষেত্ৰত আমি এটা কথা কব খোজো যে আমাৰ শিক্ষিত সমাজৰ এই ক্ষেত্ৰত দায়িত্ব গধূৰ। কাৰণ, আমাৰ শিক্ষিত সমাজে যেতিয়া ইয়াক ধৰ্ম নিৰপেক্ষ ভাবে কলা সংস্কৃতি বুলি গ্ৰহণ কৰিছে, তাক উপযুক্ত আৰু বিজ্ঞান সন্মত ভাবে চৰ্চা আৰু প্ৰচাৰ কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহিব লাগে। কিন্তু দুখৰ

বিষয় যে, আমাৰ সমাজত সেইটোৱেই হৈ উঠা নাই। মণিপুৰী নৃত্যক যেতিয়াই ববীন্দ্ৰ নাথ ঠাকুৰে কলা সুলভ মনোভাৱেৰে মণিপুৰৰ পৰা নি শান্তি নিকেতন পোৱালৈগৈ, তেতিয়াৰ পৰাই মণিপুৰী নৃত্যই ভাৰতত খ্যাতি লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হ'ল। আমাৰ মাজতো তেনেকৈ এজন ববীন্দ্ৰ নাথ ঠাকুৰ ওলাব লাগিব। আনহাতে আমাৰ চৰকাৰেও আমাৰ জাতীয় এই নৃত্য, গীত, বাদ্যৰ প্ৰতি যি মাহী আইৰ মৰম দেখুৱাই আহিছে, সি অতি দুখ লগা বিষয়। উদাহৰণ স্বৰূপে ক'ব পাৰি স্বাধীনতাৰ পৰবৰ্তী ৩৪ বছৰেও আমাৰ চৰকাৰে শিক্ষা বিভাগৰ ফালৰ পৰা নৃত্য গীত বাদ্য শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত যি জলপানি দি আহিছে, সেই জলপানি ভাৰতীয় অন্যান্য সঙ্গীতৰ শিক্ষাৰ বাবেহে দি আহিছে। আমাৰ এই সত্ৰীয়া নৃত্য, গীত, বাদ্যৰ ক্ষেত্ৰত দিয়া হোৱা নাই। ই দুখ আৰু পৰিতাপৰ কথা। এই বিষয়ে সাহিত্য সভায়ো সজাগ দৃষ্টিৰে চোৱা উচিত বুলি ভাবো। এই ক্ষেত্ৰত আৰু এটা কথা মনকৰিব লগীয়া যে, এই জলপানি লৈ আমাৰ যি সকল লোকে লক্ষ্য, মাদ্ৰাজ আদিত নৃত্য, গীত বাদ্যৰ বিজ্ঞান সন্মত ভাবে শিক্ষা লৈ আহিছে, তেখেত সকলেও আমাৰ এই জাতীয় নৃত্য, গীত বাদ্য আদিত তিলমানে যত্ন নোলোৱাটো মন কৰিবলগীয়া। তেখেত সকলে লক্ষ্য, মাদ্ৰাজী হৈয়ে বহি থাকিল। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত এই সকলেই আমাৰ এই নৃত্য, গীতৰ প্ৰতি নাক কোঁচোৱাও দেখা যায়। এতিয়াও আমি অন্তৰত আশা পুহি ৰাখিছো। তেখেত সকলে যেন লক্ষ্য মাদ্ৰাজত সঙ্গীত শিক্ষা লোৱাৰ লগতে আমাৰ এই সঙ্গীত ধাৰাকো বিজ্ঞান সন্মত ভাবে শিক্ষা আৰু প্ৰচাৰ কাৰ্য্যত আগ ভাগ লয়। এইখিনিতে এটা কথা উল্লেখ কৰা হ'ল যে, এই সকলৰ ভিতৰত বাদ্য বিশাৰদ বন্ধুবৰ শ্ৰীযুত কেশৱ চাংকাকতি দেৱৰ কাৰ্য্যক আদৰণি নজনায়ে অন্যায় কৰা হ'ব। শ্ৰীযুত চাংকাকতীয়েই খোলৰ বাজনাৰ বিজ্ঞান সন্মত বিশ্লেষণেৰে তাল, মাত্ৰা, লয়, জাতি আদি বিচাৰ কৰি শিক্ষিত সমাজৰ আগত দাঙি ধৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত শঙ্কৰী কৃষ্টিৰ প্ৰচাৰতে আত্মনিয়োগ কৰা পণ্ডিত গবেষক ডঃ মহেশ্বৰ নেওগদেৱ শাস্ত্ৰীয় পদ্ধতিৰ সঙ্গীতজ্ঞ সঙ্গীত বিশাৰদ শ্ৰীযুত বীৰেন ফুকন দেৱ আৰু সঙ্গীতজ্ঞ শ্ৰীযুত পুৰুষোত্তম দাস দেৱৰ নাম সমৰণীয়। এখেতলোকে "স্বৰ বেখাত বড়গীত" নামৰ পুথিখনিত বড়গীতৰ স্বৰৰ সংজ্ঞা নিৰূপণ কৰি উলিয়াইছে। সত্ৰীয়া নৃত্যক বিজ্ঞান সন্মত ভাবে শিক্ষা আৰু প্ৰচাৰ ক্ষেত্ৰত আগবাঢ়ি অহা সকলৰ ভিতৰত সৰ্বশ্ৰী যতীন গোস্বামী; আনন্দ

মোহন ভাগবতী আদিৰ নাম বিশেষ ভাৱে উল্লেখযোগ্য। এই সকলৰ বাদেও আৰু বহুজনে সঙ্গীয়া নৃত্য প্ৰচাৰৰ ক্ষেত্ৰত আগবাঢ়ি অহাতো উল্লেখযোগ্য। আনফালে কিছুলোকে খেলি-মেলি সৃষ্টি কৰাও আমাৰ চকুত ধৰা নপৰাকৈ থকা নাই। গুৰুৰ তলত শিক্ষা নোলোৱাকৈ দেখি শুনিয়েই নৃত্য বিদ, পণ্ডিত হ'বলৈ ওলোৱাতো মন কৰিবলগীয়া কথা। এই সকল লোকেই অতীতৰে পৰা বৰ্তমানলৈও এই খেলি-মেলি সৃষ্টি কৰি থকা দেখা গৈছে। যিজন মানুহে গাব নেজানে, বজাব নেজানে তেওঁ নৃত্যবিদ, পণ্ডিত কেনেকৈ হ'ল? এই ক্ষেত্ৰত আমাৰ বাইজো সজাগ হোৱাৰ দৰ্কাৰ। আনফালে অসমৰ বিভিন্ন নগৰ চহৰ সমূহত গঢ়লৈ উঠা সঙ্গীত বিদ্যালয় সমূহত সঙ্গীয়া নৃত্য, গীত, বাদ্যৰ বাধ্যতা-মূলক শিক্ষা দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। এই ক্ষেত্ৰত চৰকাৰ আৰু সাহিত্য সভাই সক্ৰিয় ভূমিকা গ্ৰহণ কৰাটো উচিত বুলি ভাবো।

এই বিষয়ত শিল্পী সাহিত্যিক সকলেও চিন্তা কৰি চোৱাৰ দৰ্কাৰ। আমাৰ সঙ্গীয়া নৃত্য আৰু ভাওনাত পৰিধান কৰা সাজ-পোচাক অলঙ্কাৰ আদিত বহুতো বাহিৰা প্ৰভাৱ পৰা দেখা যায়। এই সাজ-পোছাক, অলঙ্কাৰ আদি পূৰ্বতে কি ব্যৱহাৰ কৰিছিল এই বিষয়ে গভীৰ অধ্যয়ন কৰি ঠাৱৰ কৰিবলৈ সত্ৰৰ অভিজ্ঞ গোসাঁই, ভকতসকল আৰু জনী-জানী শিক্ষিত পণ্ডিত সকলক লৈ সদৌ অসম ভিত্তিত এখনি গৱেষণা সমিতি পাতিবলৈ মই অসম সাহিত্য সভাক অনুৰোধ জনালোঁ।

হে কলা পিপাসু বাইজ, আপোনাৰ চৰণত শতকোটি সেৱা জনাই অত্যাৰ্থক এই ভাষণৰ সামৰণি মাৰিলো। ইয়াত অজ্ঞাতে হোৱা সকলো বঢ়া-টুটা, দায়-দোষ নিজগুণে আপোনাৰে মৰিষণ কৰে যেন।

নাজানোহো আবাহন   নাজানোহো বিসৰ্জন
পূজামন্ত নাজানো কিঞ্চিত
এতেকে পৰমেশ্বৰ   দাস ভৈলো চৰণৰ
মোৰ গতি সাধিবে উচিত।

মহাপুৰুষ মাধৱ দেৱৰ এইফাকি ঘোষাৰেই আজিলৈ আপোনাৰ ওচৰত বিদায় মাগিছো।   ইতি—

শ্ৰীৰমেশ্বৰ শইকীয়া বায়ন
৯৫৮১

অষ্টচত্বাৰিংশ অসম সাহিত্য সভাৰ তিনিচুকীয়া অধিবেশনৰ অভিৰ্থনা
সমিতিৰ সাধাৰণ সম্পাদক শ্ৰীসিদ্ধেশ্বৰ তামূলীৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত আৰু
ইণ্টাৰ্ণ প্ৰিণ্টাৰ্ছ, চান্দমাৰী গুৱাহাটী ৭৮১০০৩ ত মুদ্ৰিত ।